

Ce părere aveți despre așa-zisul Holocaust din România?

Că nu a fost un „așa-zis”, că a fost un *adevărat* Holocaust al evreilor, în teritoriile aflate sub autoritatea guvernului Antonescu, în timpul celui de al doilea război mondial, soldat cu peste 270.000 de morți. Și aceasta nu este „păreră” mea, aceasta este realitatea.

Pentru prima oară în istorie, Reich-ul nazist și aliații săi au conceput, au organizat și aplicat în mod sistematic, la nivel statal, o acțiune de exterminare a unui întreg popor. Iar una dintre cele 10 porunci – **să nu uciți** – a fost transformată în contrariul ei, prin ordine de participare la un „serviciu public criminal”. Era suficient să te fi născut evreu pentru a fi, de fapt, condamnat la moarte.

Documentele găsite în arhive atestă aceste afirmații. Iată câteva extrase din care rezultă „programul de purificare” și unele dintre acțiunile guvernului antonescian.

Programarea acțiunii de purificare

1941, iunie 17 Ședința Consiliului de Miniștri¹

Prof. Mihai Antonescu, ministru de stat:

[...] *Noi trebuie să facem purificarea populației. De aceea Basarabia și Bucovina vor aminti de politica lui Titus în ceea ce*

¹ A.S.R.I.: dosar 40010/11, fila 36 din Lyta Benjamin, „Problema evreiască în stenogramele Consiliului de Miniștri”, Editura Hasefer, București, 1996 (la care ne referim în continuare prin: L.B. – stenograme).

privește anumite populațiuni de origine etnică – și vă asigur că nu numai în ceea ce privește evreii – [...] vom ajunge să practicăm o politică de totală și violentă înlăturare a elementelor străine. [...]

Instrucțiuni la nivel înalt pentru exterminare

„Purificarea” începe cu masacrul și trenurile morții, de la Iași.

64. 1941, iunie 29, Iași.² Comunicatul prefectului județului Iași, colonelul Dumitru Căptariu, către Ministrul de Interne, privind ordinul primit de la Mihai Antonescu, vicepreședintele Consiliului de Miniștri, pentru evacuarea evreilor din Iași.

Prefectul Județului Iași comunică:

Conform ordinului Domnului Vice Președinte al Consiliului de miniștri,

- Populația ovreiască din orașul Iași urmează să fie evacuată, cu bărbați, femei și copii.
- Evacuarea se va face pe grupuri, punându-se la dispoziție numărul de trenuri necesare.
- Domnia Sa a ordonat a se hotărî de Ministrul Afacerilor Interne, localitățile unde se evacuează.
- Numărul evreilor din Iași este de circa 45.000 (bărbați, femei și copii).

² Comisia Internațională pentru Studierea Holocaustului în România, „Documente”, p. 192, Ed. Polihron, 2005.

Rog a da dispozițiuni pentru efectuarea acestei operațiuni.

Prefect,

ss. Col. Căptariu

Nr. 1052
din 29.VI.1941
ora 23,55

Primit:

Cpt. E. Nicolescu

65. 1941, iunie 30, Podu Iloaiei. Proces-verbal încheiat cu ocazia sosirii „transportului de evrei evacuați din Iași” cu „trenul morții”³.

PROCES-VERBAL

Astăzi 30 iunie 1941

Subsemnații Virgil A. Popovici, pretorul plasei Bahlui, județul Iași, dr. Ștefan Ionescu, primarul comunei P. Iloaiei și medic șef al spitalului Podu Iloaiei, căpitan Theodor Popa, comandantul sectorului jandarmi Podu Iloaiei, în baza ordinului telefonic al dlui prefect al jud. Iași de a primi în gara P. Iloaiei un transport prezentat după înștiințarea că trenul a sosit în gara Podu Iloaiei și primind comunicarea dlui șef al gării că trenul cu evreii evacuați de la Iași a fost dirijat pe linia Hârslău, spre a se putea

³ Comisia Internațională pentru Studierea Holocaustului în România, „Documente”, p. 193, Ed. Polihron, 2005.

face debarasarea în mai bune condițiuni și a nu se împiedica circulația trenurilor, ne-am transportat în acel loc, unde am găsit trenul garat cu puțin timp înainte.

S-a dispus deschiderea vagoanelor, în număr de 19, în care au fost închiși câte 80-150 indivizi de fiecare vagon, în total 1.974 evrei.

Din cauza marii înghesuiele, un număr de evrei au fost găsiți asfixiați, o altă parte în stare de comă și care, la puțin timp, la coborârea din vagoane, au sucombat, iar restul în viață au fost trimiși și cartruți la coreligionari și la Sinagogeile din târgul Podu Iloaiei.

Cadavrele au fost coborâte la marginea liniei ferate, de unde au fost încredințate Comunității israelite locale, pentru transportarea la cimitir și înhumarea lor în gropi comune mari, săpate la adâncimea de 3 metri, cu obligația de a se turna peste cadavre var de cel puțin 1 metru grosime.

Din totalul de 1.974, câți au fost luați în primire de către delegatul prefecturii Iași, s-a înregistrat un număr de 1.198 decese și 776 supraviețuitori, dintre care unul, Marcu Traian – român și creștin, dovada stabilindu-se pe baza actului de cununie eliberat chiar de preotul paroh din Podu Iloaiei, nr. 47/940. [...]

1941, iulie 8 Ședința Consiliului de Miniștri⁴

Prof. Mihai Antonescu, vicepreședintele Consiliului de Miniștri:

[...] Cu riscul de a nu fi înțeles de unii tradiționaliști care mai pot fi între dvs., eu sunt pentru migrațiunea forțată a întregului element evreiesc din Basarabia și Bucovina, care trebuie azvârțit peste graniță. [...]

⁴ A.S.B. Fond P.C.M. – Cabinet, dosar 475/1941, filele 103-128 din L.B. – stenograme.

Îmi este indiferent dacă în istorie vom intra ca barbari. [...]
[...] Așa că vă rog să fiți implacabili. Omenia sîropoasă, filosofică n-are ce căuta aici.

[...] Dacă este nevoie, să trageți cu mitraliera. [...]
Îmi iau răspunderea în mod formal și spun că nu există lege.

[...] Nici o lege. [...] Deci fără forme, cu libertate completă. [...]

1941, octombrie 6 Ședința Consiliului de Aprovizionare⁵

[...] **Dl mareșal Ion Antonescu, conducătorul statului:** [...]
În ceea ce privește pe evrei, am luat măsura ca să-i scot definitiv și total din aceste regiuni. Măsura este în curs. Mai am

în Basarabia aproximativ 40.000 de evrei, care în câteva zile vor fi trecuți peste Nistru, iar dacă circumstanțele o vor permite, vor fi trecuți dincolo de Urali. [...]

[...] Deci chestiunea evreiască este o chestiune care se rezolvă pentru Basarabia în câteva săptămâni și se va rezolva și pentru Bucovina. Deci, domnule guvernator al Bucovinei, trebuie să fiți pregătit pentru această măsură. [...]

1941, noiembrie 13 Ședința Consiliului de Miniștri⁶

[...] **Dl mareșal Ion Antonescu, conducătorul statului:**
Iașul este foarte aglomerat.

⁵ A.S.B. Fond P.C.M. – Cabinet, dosar 484/1941, filele 9, 16 din L.B. – stenograme.

⁶ A.S.B. Fond P.C.M. – Cabinet, dosar 477/1941, filele 61, 62, 63, 64, 65, 66, 120, 122, 135 din L.B. – stenograme.

DI ing. C. Bușilă, ministrul lucrărilor publice:

Au plecat jidanii.

DI mareașal Ion Antonescu, conducătorul statului:

Deocamdată nu au plecat jidanii de la Iași. Am destule greutăți cu acei care i-am dus pe Bug. Numai eu știu câți au murit pe drum. [...]

Cu referire la „represaliile” de la Odesa

**1941, noiembrie 13 Ședința Consiliului de Miniștri
cu guvernatorii Basarabiei, Bucovinei și Transnistriei⁷**

DI mareașal Ion Antonescu, conducătorul statului: [...]

Am spus să se împuște câte 200 de evrei pentru fiecare mort și câte 100 de evrei pentru fiecare rănit. S-a făcut așa?

DI prof. Gh. Alexianu, guvernatorul Transnistriei:

Au fost împușcați și spânzurați pe străzile Odesei. [...]

DI mareașal Ion Antonescu, conducătorul statului:

Să faceți așa, pentru că eu răspund în fața țării și a istoriei.

[...]

**1941, decembrie 16 Ședința Consiliului de Miniștri
cu guvernatorii provinciilor de robie⁸**

[...] DI mareașal Ion Antonescu, conducătorul statului:

Pe jidanii din Odessa te rog să-i scoți imediat din oraș. [...]

⁷ A.S.B. Fond P.C.M. – Cabinet, dosar 477/1941, filele 10, 11, 52, 53 din L.B.

– stenograme.

⁸ A.S.B. Fond P.C.M. – Cabinet, dosar 478/1941, filele 110, 112, 120, 153, 158 din L.B. – stenograme.

DI mareașal Ion Antonescu [...]:

Germanii vor să-i ducă pe toți jidanii din Europa în Rusia și să-i așeze într-o anumită regiune. Dar până la execuțiune este timp. Ce facem în acest timp cu ei? Așteptăm ce se decide la Berlin? [...]

Bagă-i în cailacombе, bagă-i în Marea Neagră, dar scoate-i din Odessa. Nu vreau să știu nimic. Poate să moară o sută, poate să moară o mie, poate să moară toți. [...]

Cu referire la instigarea populației la pogromuri împotriva

evreilor

**Lt. col. Al. Ionescu, șeful biroului al II-lea (secției II) al Statului
Major raportează:⁹**

Pentru executarea ordinului Dvs telefonic, primit în ziua de 8 VII 1941:

Am onoreau a înainta alăturatul Plan [...].

Din ziua de 9 iulie s-a și trecut la executare.

Misiunea acestor echipe este de a crea în sate o atmosferă defavorabilă elementelor iudaice, în așa fel încât populația singură să caute a le înlătura, prin mijloacele ce vor găsi mai indicate și adaptabile împrejurărilor. La sosirea trupelor române, atmosfera trebuie să fie deja creată și chiar trecut la fapte [...].

Și iată un raport¹⁰ care arată eficiența uneia dintre metodele de exterminare, practicate de autorități române.

⁹ Arhiva M.A.N. – Colecția Armatei a IV-a (din 11 iulie 1941). Copie în USHMM, RG 255003, Rola 7810144 din „The Holocaust and Romania”, Editura Institutului de Studii Politice și de Apărare, 2002, p. 226.

¹⁰ Comisia Internațională pentru Studierea Holocaustului în România, „Documente”, Editura Polirom, 2005, doc 127; publicat de J. Ancel, în „Holocaust and Romania”, doc. 34b, p. 283.

1941, noiembrie 13, Golta

Către Guvernământul Transnistriei

Tiraspol

Am onoarea a raporta:

La luarea în primire a județului am aflat mai multe colonii jidovești din cei adunați prin târgurile de aici, iar marea majoritate din cei trimiși de peste Nistru.

În comuna Gvozdevca din raionul Liubaveca, comună românească, se adunaseră vreo 15.000, iar în Krivoje Ozero și Bogdanovka, câte circa 1.500.

În cei din Gvozdevca a dat tifosul și au murit vreo 8.000, cu toți cei morți de foame.

[...] Tot la Bogdanovka au fost trimiși și cei de la Krivoje Ozero, unde au fost cazați în grajdurile de porci ale Sovhozului.

Până însă să sosească transportul de jidani de la Gvozdevca au fost trimiși din direcția Odesei vreo 9.000 jidani, așa că astăzi, din ce a fost acolo și din ce a mai venit, sunt 11.000 jidani plasați în grajdurile Sovhozului, unde nu încăpeau 7.000 porci.

Astăzi a venit Primarul cu șeful de Sovhoz, disperati căci li s-a spus că mai sunt în drum încă vreo 40.000 din direcția Odessa.

Cum Sovhozul nu mai poate găzdui pe toți, iar cei de afară omorâți pe cei din grajduri pentru a le lua locul, iar Poliția cu jandarmii nu prididește a dirija înmormântarea și cum apa Bugului este folosită ca apă potabilă, în curând se va întinde adevărată molidă în întreaga regiune.

Putere de muncă nu au, căci din cei 300 aduși la Golta pentru lucrări edilitare au murit aproape 200, iar alți 50 sunt pe moarte, deși sunt relativ bine îngrijiți.

Majoritatea sunt tuberculoși, suferă de dizenterie și tifos.

Pentru a nu contamina regiunea, vă rugăm insistent a da ordine urgente ca să nu se mai trimită jidani în această regiune. Pe cei existenți nădăjduiesc să-i pot trece în curând peste Bug, așa că în curând vor avea aerul complet curat. Rog însă ca să nu ni se mai înfesteze prin noi convoiuri de jidani.

Prefect

Lt. Col. Isopescu

Pentru o dreaptă măsură, prezint în continuare extrase dintr-o măturie a unei supraviețuitoare a „regatului morții”, condus de prefectul Isopescu. Trecând peste modul cum a ajuns dintr-un lagăr în altul, voi reda doar câteva aspecte din cele trăite de Liebe Havas Burihovici în ghetoul din Ismail și în lagărele Domanovka și Bogdanovka, din județul Golta, Transnistria.

Extrase din măturia doamnei Liebe Havas Burihovici, supraviețuitoare a deportărilor din Transnistria

[...] În 21 iunie [...], în câteva ore armata și administrația sovietică au părăsit Ismailul.

[...] În zorii zilei, uniforme îmbrăcate pe fire dezlănțuite au spart ușa casei, ne-au ordonat ca în câteva minute să ne facem o boccea cu obiecte strict necesare. Ne-au încolonat și îndreptat spre anticamera morții: GHETOU!

[...] Am fost chinuți din prima noapte, eram sculați de nenumărate ori pentru apel: îmbrânziți, loviți, călcați de bocancii lor. Au început să depisteze copii nou născuți. Ne puneau în cerc (în toți anii deportării mele a început să-mi fie cunoscută semnificația punerii noastre în cerc), iar ei în mijloc jucau fotbal cu micuța victimă. Porțiuni din ce a fost obiectul lor de distracție

erau împrăștiate pe ei, pe noi, nu-i deranjau stropii de sânge de pe față, de pe mâinile, de pe uniforma lor. La diverse ore, veneau beți, smulgeau din grup o femeie din cele mai tinere și, în fața familiei acesteia și a noastră, o violau.

[...] Într-un zori de zi, cu brutalitatea lor intrată în reflex, ne-au rostogolit în bădi [...], ne-au ordonat să ne luăm „bunurile” noastre ce intrau doar într-o bocceluță și ne-au pornit la drum spre ieșirea din oraș.

[...] Ne-au încolonat. Drumul ce-l aveam în față spre destinația necunoscută era presărat cu cadavre, acestea ne direcționau calea. [...] Cîine se clătina, era împușcat.

[...] Tot timpul mergeam, rar staționam și ne adăposteam în ruinele foselor grajduri, fără acoperișuri, doar urme de ziduri, înăuntrul cadavre intrate în putrefacție, mirosurile ne asfixiau.

[...] Nu pot aprecia după cât timp am ajuns în lagărul de exterminare în masă, numit Domankova. Lagărul era format din case arse, distruse de ruși înaintea evacuării lor [...].

În realitate, stăteam sub cerul liber, în plină iarnă rusească, la -40°. Peste tot stive de cadavre, peste tot bolnavi de tifos, mișunau păduchi, răia era ceva comun, răni purulente, deschise, pline de viermi, febră tifoidă. **Tifosul exantematic n-a crutat pe nimeni.**

[...] Când cel de lângă tine murea, instantaneu, puzderia de păduchi care-l acoperea invadea pe cel ce era încă cald. Eu, în fiecare por aveam păduchi mari cât plosnițele. Nimic nu împiedica activitatea lor, te rodeau până se forma carne vie. Aveam tifos exantematic, ca hrană aveam din belșug fecale înghețate (**relatarea nu-i ficțiune**). [...]

Am sosit în acest lagăr în toată execuțiilor în masă. Fără întrerupere, zi și noapte, veneau căruțe în care se aruncau oamenii, chiar îi suprapuneau ca să încapă cât mai mulți, și îi duceau spre locurile unde îi obligau ca, cu slabele lor puteri, să-și

pregătească propriile lor case de veci. Dar, în prealabil, trebuiau să se dezbrace la piele, să se așeze cu fața la groapă, după care intrau în funcțiune armele care-i uicideau sau numai îi răneau; și, așa cum se nimeria, încă vii sau morți, erau aruncați în groapă. Operația următoare era stropirea cu puțin petrol, se dădea foc și totul se acoperea doar cu câteva lopeți de pământ. Carnea friptă ne stârnea foamea. Când nu mai era mișcare în jur, veneau câinii care trăgeau bucăți din cel ce a fost cu puțin înainte om, și nu alineau. **Greu de crezut**, același lucru îl făceau și puținii dintre noi care se mai puteau târi până la gropi. **Se practica un fel de cannibalism.** Era o provocare prea mare ca să rezisti mirosului de carne friptă, fie ea chiar și de OM.

[...] transportul oamenilor cu căruța la gropile comune nu dădea randament [...]. Au început să vină călăii la noi înarmați și ne scăpau de chinuri împușcându-ne deodată, pe cât mai mulți dintre noi.

Nu știu de ce mi-a rămas în memorie că era luna ianuarie, când mama, care stătea pe jos, lângă mine, bolnavă și ea de tifos exantematic, a fost împușcată. N-am văzut pe nici unul dintre noi să-și plângă propriii morți, fiecare își aștepta rândul. Nici nu ne trecea prin gând că unii vor supraviețui [...].

Eram tânără și doream să trăiesc [...]. Inconștient am început să simt momentul când pericolul se apropia, când reveneau să ne împușce. De frică, ca să scap, am început să mă târăsc [...] și mă ascundeam printre cadavrele care erau în stive.

[...] Isopescu Modest era prefect la Golla, iar adjuncții lui era Aristide Pădure, amândoi erau de temut, dar și mai crud era șeful Siguranței Statului, din nefericire nu-i țin minte numele [...].

La o triere făcută de Pădure și de Șeful Siguranței [...], am căzut în lozul trimis în renumitul lagăr de exterminare Bogdanovka

[...] Lagărul Bogdanovka era situat pe un deal, fostul regim sovietic îl folosea ca crescătorie de porci, ocupa un spațiu imens.

Cred că nimeni dintre deportați nu l-a putut parcurge de la un capăt la altul: lagărul nu era păzit, era suficient efortul ce trebuia să-l facem ca să urcăm până sus. [...] Când ajungeau în acest loc, cădeau unde și pe ce se nimeria și, ce putea fi altceva decât cadavre? Cadavre înșepente în diferite poziții și ale maldăre de cadavre care de puțin timp ajunseseră fără suflare. Erău absolut goi, fiecare bucățică de cârpă care-i acoperise servea în continuare celor vii. Ca la Domankova, și aici tifosul exantematic se cerea fără să excepze pe cineva, era un colaborator activ al celor ce ne exterminau. Un alt dușman agresiv al nostru erau șobolanii care erau de mărimea unor pisici mature. Majoritatea deportaților erau nepuințioși și nu se puteau apăra, iar aceștia, neluurați, îi rodeau în diverse părți ale corpului, deveniseră hrana lor. În exodul meu, în multe grajduri unde am staționat, am văzut șobolani care se ospătau din trupurile încă vii ale semenilor noștri, care doar scânceau, nu aveau puterea nici să țipe. În lagărul Bogdanovka nu era prevăzută o căi de mică rație de alimente, foamea dădea roade. Bogdanovka era înconjurată de gropi comune, în ele ajungeau cei împușcați și, nu de puține ori, și unii care nu erau încă morți, dar acolo, în chinuri, își găseau sfârșitul [...].

În continuare, martora prezintă toate încercările prin care a trecut și cum a ajuns să se numere printre cei câteva sute de supraviețuitori, dintre zecile de mii de deportați morți în „regatul” prefectului Isopescu.

La 67 de ani de la evenimentele descrise, a apărut o mărturie cu totul ieșită din comun, din partea unei persoane care a văzut totul, dar nu a spus nimic niciodată, și care vorbește numai atunci când nepoata o întreabă. Citez:

Eu aveam aproape patruzeci de ani când bunica-mea, în sfârșit, mi-a povestit ce s-a întâmplat cu evreii din Cahul, orașul

*ei natal din Basarabia. [...] și atunci am descoperit cu stupeoare că ea știa perfect ce se întâmplase cu ei, deși nu mi-ar fi vorbit niciodată din inițiativa ei. Nu a scăpat nici unul, asta s-a întâmplat cu ei (subl. ns. L.B.).*¹¹

Această mărturie inedită, din partea unei românce, nu face decât să confirme în alți termeni cele spuse de Liebe Havas Burhivici.

Morții nu au glas, nu strigă despre cum a fost adus de „oameni” iadul pe pământ. Dar supraviețuitorii au această datorie. Mai ales acum, când numărul negaționiștilor Holocaustului crește, când ei devin tot mai agresivi, încercând, prin negare, să ucidă victimele pentru a doua oară.

Am consenat doar câteva dintre numeroasele documente care redau deciziile factorilor de conducere, care au dus la Holocaustul din România.

Pentru a înlătura confuziile, precizez că, atunci când este folosit termenul „Holocaustul din România”, acesta se referă la exterminarea evreilor din teritoriile aflate, în acea perioadă, sub autoritatea guvernului Antonescu, indiferent dacă acestea fac parte în prezent din alte state (Bucovina de Nord, Basarabia, Transnistria) sau dacă se află între granițele actuale ale României. Pentru comparație, Holocaustul este german, chiar dacă lagărele de exterminare în masă (Auschwitz-Birkenau) au fost situate pe teritoriul polonez.

Desigur, Holocaustul din România a avut și unele caracteristici:

- a. exterminarea a fost concepută, organizată și aplicată de o țară suverană;

- b. exterminarea nu a constat numai în acțiuni sistematice de ucidere, ci mai ales în deportări în condiții ce au dus la exterminare;

¹¹ Alina Mungiu-Pippidi, „Programa școlară și antisemitismul la români”, ziarul *România liberă*, 17 august 2008.

c. politica românească în „chestiunea evreiască” a fost independentă de politica Germaniei, în sensul că Ion Antonescu a acționat din proprie voință, dar în contextul dominației și influenței naziste asupra aproape a întregii Europe;

d. dovada că a acționat independent este însuși faptul că, atunci când și-a dat seama că războiul este aproape pierdut, a decis oprirea politicii de exterminare, sistarea deportărilor din sudul Transilvaniei și din Vechiul Regat și chiar începerea unor repatrieri din Transnistria.

Cu alte cuvinte, Holocaustul de pe teritoriul sub autoritate românească a început atunci când a fost ordonat și s-a desfășurat până în momentul în care, tot din ordin, a fost oprit.

Ce este mai grav? CAUZA (săptămâna roșie, vara lui 1940) sau EFECTUL? Adevărul despre 28 iunie - 3 iulie 1940! (Vă rog, nu evitați răspunsul)

Precum vedeți, nu l-am evitat.

Este vorba despre eseu publicat de Paul Goma, în anul 2002 („Săptămâna Roșie, 28 iunie - 3 iulie 1940, sau Basarabia și Evreii”), în care încearcă să justifice crima de genocid săvârșită împotriva evreilor, la eliberarea Basarabiei și Bucovinei de Nord (iulie 1941), prin aceea că ar fi fost o acțiune de răzbunare a militarilor pentru atitudinea ostilă a acestora față de armata română în timpul retragerii din vara anului 1940 (28 iunie - 3 iulie 1940), precum și pentru fapte condamnabile din timpul anului de ocupație sovietică (iulie 1940 - iulie 1941). Între 2002 și 2005, acest eseu a cunoscut mai multe versiuni, fără ca esența argumentelor susținute de autor să se fi modificat.

Acesta prezintă o serie de situații privind retragerea dezorganizată a armatei, administrației și a unei părți din populație în perioada menționată, descrie acțiunile nocive specifice totalitarismului comunist, în anul de ocupație sovietică (ale cărei consecințe au fost suportate de întreaga populație, incluzându-i pe evrei), citează nume după nume, cele mai multe evreiești (când și când se mai strecoară și altele, dar numai de minoritari), încât ajungi să crezi că de ciuntirea țării, de întregul dezastru, au fost vinovați evreii.

Iar când vine vorba despre deportările în Siberia, se îndură să pomenească: „Au fost deportați și evrei — dintre cei foarte bogați”. În fapt, au fost deportați foarte mulți evrei, nu numai pe motive de

bogație, dar și din motive politice (sioniști, conducători ai comunităților evreiești din așa-zisa epocă burghezo-moșierască). Spre încheiere, în focul argumentării, scrie:

„După retragerea sovieticilor din Basarabia și Bucovina de Nord, în iulie 1941, alde Rozenberg, Goldenberg [...] au șters-o în furgoanele Armatei Roșii, în Kazahstan, nu au rămas să dea socoteală de faptele lor, oalele sparte le-au plătit, nevinovați, unii (medici, profesori, negustori, bancheri, sioniști), victime ale bolșevicilor.”¹²

Au plătit oalele sparte, au fost exterminați doar pentru vina de a se fi născut evrei. O știau și cei din guvernul Antonescu, care au programat „purificarea etnică”, și, precum bine se vede, o știe și Paul Goma. Dar aceasta este tocmai crima de genocid, crimă imprescriptibilă după legile internaționale în vigoare. Problema Cauzei și Efectului merită însă o tratare mult mai serioasă decât cea folosită în „stilul” Paul Goma.

Pentru cei care n-au trăit acele evenimente, se impun unele precizări.

La 26 iunie 1940, Uniunea Sovietică a transmis României un ultimatum referitor la cedarea Basarabiei și Bucovinei de Nord. Prezentăm câteva puncte de reper asupra situației generale din perioada respectivă:

– la 23 august 1939, Germania nazistă și Uniunea Sovietică semnează tratatul de neagresiune, cunoscut sub denumirea de pactul Ribbentrop-Molotov (miniștrii de externe ai celor două țări), prin care acestea și-au stabilit sferele de influență în Europa;

¹² Paul Goma: „Săptămâna roșie, 28 iunie - 3 iulie 1940, sau Basarabia și Evreii”, Suplimentul nr. 200 „Aldine” al ziarului „România liberă”.

– la 1 septembrie 1939, deci numai la o săptămână după semnarea pactului, Germania invadează Polonia. Franța și Anglia declară război Germaniei. Începe al doilea război mondial;

– în câteva săptămâni, armata poloneză este înfrântă. Varșovia și cea mai mare parte a Poloniei sunt ocupate de trupele germane. Trupele sovietice intră și ocupă partea de răsărit a Poloniei, oprindu-se la o linie de demarcație dinainte stabilită. Era clar și ușor de înțeles, în special de oamenii politici, că se acționa pe baza unor prevederi secrete din tratatul semnat între cele două țări;

– a urmat impunerea unor tratate de „asistență mutuală” între URSS, pe de o parte, și Estonia (28 septembrie 1939), Letonia (5 octombrie 1939) și Lituania (11 octombrie 1939), pe de altă parte, urmate de ocuparea acestor țări de către URSS;

– la 29 martie 1940, Molotov a ridicat problema Basarabiei, „a cărei anexare de către România nu a fost niciodată recunoscută de Uniunea Sovietică”;

Cele expuse arată că pericolul sovietic, pentru România, era evident chiar și pentru un necunoscător în domeniul politicii.

Prevederile secrete ale pactului Ribbentrop-Molotov sunt astăzi cunoscute. Ele conțin înțelegerile privind repartizarea zonelor de interese între Germania și Uniunea Sovietică, între care și cedarea unor teritorii românești către URSS. Iată CAUZA reală care a dus la ultimatumul din 26 iunie. Tot ce a urmat au fost EFECTE ale acestei CAUZE.

Puteau, oare, „evreii din Basarabia” să aibă vreo influență asupra desfășurării acestor evenimente? Bineînțeles că nu. (Dar, toți cei care au condus România în anii premergători ar fi putut să ia măsuri pentru o înzestrare și o pregătire corespunzătoare a armatei. Sau măcar în ultimul ceas, când, la 29 martie, Molotov a menționat problema Basarabiei, să fi prevăzut măsuri pentru eventualitatea unei rezistențe sau retrageri organizate).

Conducerea României din acea vreme, în frunte cu Regele Carol al II-lea, considerând că nu există posibilitatea de a face față unui război cu URSS, a acceptat (după ezitări și pertractări care au influențat decisiv evenimentele ce au urmat) condițiile impuse de sovietici, adică cedarea teritoriilor respective. Suprafața acestor teritorii era de 50.762 kmp (din care: Basarabia, 44.500 kmp; Bucovina de Nord, 6.262 kmp)¹³.

Populația acestor teritorii era de 3.776.000 locuitori, dintre care: 53,49% români, 15,30% ucraineni, 10,34% ruși, 7,27% evrei, 4,91% bulgari, 3,31% germani și 5,12% alții.¹⁴

Indecizia factorilor de conducere ai țării între momentul primirii și momentul acceptării ultimatumului, severa presiune rusească sub care a fost declanșată retragerea (concretizată în termene de evacuare a teritoriilor imposibil de respectat), devansarea trupelor române în retragere de către blindatele sovietice, instituirea de către acestea a unor „puncte de control” pe traseele de retragere și consecințele grave determinate de această situație (incidente și ciocniri soldate cu morți și răniți, arestări de ofițeri români și umilirea lor în fața trupelor, confiscări de material militar, pășăirea unităților de unii militari originari din teritoriile cedate – prin scoatere din rânduri la ordinul rușilor sau din proprie inițiativă, deficiențe în organizarea retragerii) la care s-a adăugat și „picătura”, respectiv atitudinea ostilă a unor elemente din cadrul populației locale – toate acestea au dus la transformarea operațiunii de retragere din Basarabia și Bucovina de Nord într-un eșec major, resimțit ca atare de armată și de țara întreagă. [Atenție: în continuare, „picătura” și în special „evreii” vor deveni principalii vinovați pentru tot ce s-a întâmplat.]

¹³ Comisia Internațională pentru Studiarea Holocaustului în România, „Raport Final”, Editura Polirom, 2005, p. 74.

¹⁴ *Idem*.

La încheierea retragerii, pierderile raportate de armatele a 3-a și a 4-a se cifrau la: 233 ofițeri, 26 subofițeri și 48.629 soldați de trupă (din care, morți: 5 ofițeri, 6 subofițeri și 42 soldați).¹⁵

În mărturiile refugiaților, care relateau scene de groază din retragere, precum și în documentele (telegrame, rapoarte) transmise de unitățile militare, revenea mereu cuvântul „evreii”. Acuzățiile colective curg. Presa vremii le prezintă, le amplifică. Fapte reale și fapte inventate, amestecate laolaltă, deformări și zvonuri sunt răspândite cu iuțea fulgerului.

Redăm numai câteva extrase din documente de arhivă¹⁶:

„În localitatea Ungheni, Iași, au sosit 20 de tancuri sovietice. La apariția lor, comuniștii din oraș, în majoritate evrei, au manifestat osil contra României, dându-se la acte de violență față de armată. S-au tras focuri de armă și sunt morți și răniți.”

„Populația evreiască din Târgu Ungheni a fost foarte ostilă, atacând chiar soldați care au făcut uz de armă.”

„Parte din tancurile sovietice – care în majoritate nu au respectat ordinul de ocupare – au devansat trupele noastre în retragere, folosind tancurile ca mijloc de transport de arme pentru înarmarea populației ucrainene. Aceștia, înarmați, s-au dedat la atacarea convoaielor noastre, omorând și jefuind soldați care treceau izolați.”

„În toate satele s-au arborat steaguri roșii, în special evreii.”

„Bandelee evreo-comuniste din Chișinău au jefuit pe refugiații care nu aveau posibilitatea să se apere.”¹⁷

¹⁵ Comisia Internațională pentru Studiarea Holocaustului în România, „Raport Final”, Editura Polirom, 2005, p. 78.

¹⁶ Alex Mihai Stoenescu: „Armata, mareașul și evreii” (Editura RAO Intern. Publish. Co., București, 1998), p. 80.

¹⁷ *Idem*, p. 82.

„La Chișinău, o bandă de comuniști evrei a încercat să linșeze pe studenții teologi, care au scăpat datorită intervenției unui detașament de jandarmi, ce a făcut uz de arme.”

„Avocatul Michael Flexor, din Soroca, conducând bandele de evrei, a ocupat poliția și primăria, unde au făcut percheziții. Tot el a asasinat, în fața statuii Generalului Poelaș, pe avocatul Murafa și pe Eustație Gabriel. La prefectura de județ, în asistența trupelor sovietice au luat cuvântul institutorul Gh. Lupascu, fost prefect, deputat. [...] Asemenea, Petre Sfecleă, președintele F.R.N. din Soroca, împreună cu institutorii Snop Alexandru și Cutubăr Ion au ieșit cu drapelul roșu în întâmpinarea trupelor roșii [...]. Impiegații de mișcare din stația Lipnic au primit trupele sovietice cu drapele roșii.”¹⁸

„În Cernăuți, astfel de elemente au împușcat preotul bisericii catolice și câțiva gardieni de la penitenciar.”¹⁹

„La îndemnul trupelor sovietice, unii militari minoritari, din cadrul armatei a 4-a și a 3-a române, au dezertat cu armamentul și muniția din dotare. Ulterior, aceștia au fost organizați în bande înarmate și au acționat împotriva fostelor unități.”²⁰

„La Bolgrad, comuniștii circulau pe străzi, având ca semn distinctiv steaua evreiască cu 6 colțuri și o panglică roșie.”²¹

Referitor la cele expuse, sunt de interes datele prezentate de Dinu Giurescu, privind Partidul Comunist Român:

„În 1933, Partidul Comunist Român avea 1.655 membri, dintre care 22% erau evrei.”²²

¹⁸ Idem, p. 92.

¹⁹ Idem, p. 93.

²⁰ Idem, pp. 93-94.

²¹ Idem, p. 96.

²² INSH „Elie Wiesel”, în *Revista Lumea* 6/2013, p. 52.

Rezultă că, în toată România, erau 364 de evrei comuniști. Și într-adevăr, în România comuniștii reprezentau o forță politică neglijabilă. Chiar dacă toți cei câteva sute de comuniști evrei ar fi fost în Basarabia, puteau ei oare să determine pierderile raportate de armată, puteau ei să dea peste cap o țară întreagă?

Cam greu de acceptat pentru o judecată limpede.

Din experiența unor herțeni

Am precizat că sunt din Herța, așa încât, la vârsta de 12 ani și jumătate, am trăit pe viu aceste evenimente. Localitatea făcea parte din fostul județ Dorohoi, fiind situată cam la 15 kilometri sud de vechea graniță cu Austro-Ungaria, respectiv de Bucovina, iar populația era alcătuită din români și evrei.

În dimineața zilei de 29 iunie 1940, ne-am trezit cu blindatele sovietice pe strada principală a orașelului, cu toate că Herța nu a făcut niciodată parte din Bucovina. Toți oamenii credeau că au greșit și așteptau să se retragă. În tot orașelul s-a răspândit vestea că, la intrarea sovieticilor în Herța, a avut loc un incident militar în care și-au pierdut viața 3 ostași români.

Precizez că alte lupte și pierderi de vieți omenești nu au avut loc la ocuparea Herței. Și nu au fost niciun fel de dezordini. Am găsit o descriere clară a evenimentelor legate de ocuparea Herței în cartea scrisă de Paul Lăzărescu, refugiat din această localitate, din care redau unele extrase:

„[...] Descrierea refugiuului nostru este doar unul dintre multe cazuri asemănătoare petrecute în ziua aceea, la Herța.

Timp de cinci decenii, de la 29 iunie 1940, au circulat tot felul de variante, supoziții – devenite cu timpul legende – referitoare la modul în care au ajuns sovieticii la Herța, fie că era vorba de o eroare, fie de povestea ridicolă cu linia de demarcație trasată pe

hartă cu un creion roșu bont, sau chiar de aducerea tancurilor sovietice în Herța de elementele evreiești.

Acum, după atâția ani, când publicarea a o serie de documente ale epocii a devenit posibilă, putem, în sfârșit, să ne apropiem de adevăr cu privire la ocuparea Herței. De aceea transcriu din Jurnalul de operații al Regimentului 16 Artilerie, din care făcea parte Bateria I, comandată de căpitanul Boroș:

«29 iunie 1940. Este ora 4.45. Un zgomot asurzitor de care de luptă se aude pretutindeni. [...]

[...] Carele s-au oprit în fața bateriei și imediat au coborât rușii înarmați, strigând să se predea toată lumea. Imediat a fost chemat comandantul bateriei, căpitanul Boroș Ioan. Neînțelegându-se cu rușii, căpitan Boroș s-a adresat unui ostaș basarabean, care i-a spus: 'cer să aruncăm armele jos'; la care căpitan Boroș, tot prin interpret, a spus că mai întâi să întreb la telefon. În timpul acesta, comandantul secției 2, sublocotenent de rezervă Dragomir Alexandru, a făcut căpitanului Boroș un semn negativ cu mâna, adică să nu predea bateria. La gestul acesta, rușii au început a trage focuri de revolver în sus, iar când sît. Dragomir Alexandru a dus mâna la tocul revolverului, rușii au început a trage direct în ofițerii români prezenți, deși în momentele acelea căpitan Boroș avea mâinile ridicate.

Focurile acum se îndreptau și asupra servanților. Fiecare își căuta salvarea culcându-se la pământ sau ascunzându-se după piese. În urma acestor focuri de arme au căzut victime: căpitan Boroș Ion, sublocotenent Dragomir Alexandru și soldat Solomon Iancu.

[...] 30 iunie 1940. Încep parlamentări între armata rusă și cea română, însă neoficiale. Toate parlamentările se învâneau în jurul incidentelor petrecute în Herța, pierderea materialului Bateriei I și delimitarea frontierelor, deoarece rușii înaintasese(ră) dincolo de limita hotărâtă.

Cadavrele celor morți la Herța sunt transportate la Dorohoi prin Pomărla, idem și rănii. Toată seara și noaptea până în zorii zilei, mișcări încontinuu de tancuri rusești. [...].

(Vitalie Vărațic, op. cit., pp. 329-331)²³

Petre Andrei, ministrul Educației Naționale, nota în jurnalul său, la data de 28 iunie:

«După amiază la orele 6 Consiliu de miniștri, la care participă și subsecretarii de Stat.

Președintele de Consiliu (Gh. Tătărușcu) se ridică grav în picioare și ne anunță că în acel moment trupele ruse au intrat pe pământul Bucovinei și Basarabiei. E un moment dureros. Toți miniștrii plâng.

După aceea noul ministru de Externe, dl. Argetoianu, face o expunere a faptelor. [...]

Ni se arată și harta. Constatăm cu nesăpărită durere că este cuprins și un colț din Moldova din județul Dorohoi, care cuprinde și Herța. De neiertat și totuși real, crudă realitate!»

(Petre Andrei, Jurnal. Memorialistică. Corespondență; ediție îngrijită de Petre P. Andrei, Valeriu Florin Dobrinescu, Doru Tompea; Editura Graphix, Iași, 1933, p. 97.) [...]

Dacă în loc de lacrimile vărsate la ședința Consiliului de Miniștri guvernul, care înțelesese în acel moment că Herța urma să fie ocupată, ar fi acționat cu rapiditate și eficiență anunțând imediat unitățile militare românești din zonă, inclusiv populația civilă, cu siguranță incidentele tragice de la Herța din 29 iunie ar fi putut fi evitate.²⁴

²³ Paul Lăzărescu: „Herța, ținutul de basm și vis al copilăriei mele”. Editura Agerpress, 2009, pp. 51-53.

²⁴ Idem, pp. 55-56.

[...] Abia la 60 de ani de la incidentele de la Herța aflăm adevărul că, între victimele de atunci, figura și un soldat evreu. [...]²⁵

Am citat din același jurnal de operații al Regimentului 16 Art., deoarece cele petrecute la cimitirul din Dorohoi, cu prilejul înmormântării celor morți în incidentele de la Herța, le-am trăit din plin, fiind, așa cum am menționat mai înainte, cazat ca refugiat într-o școală din Dorohoi, la etaj, parterul fiind ocupat de o unitate militară în retragere. Îmi amintesc clipele de groază și panică pe care le-am petrecut în acele ore de haos și violență în orașul Dorohoi. [...]

[...] Dintr-un raport confidențial al procurorului Filaret Săhleanu – delegat de Procurorul general, prin ordinul nr. 93, 1940 – adresat acestuia, Filaret Săhleanu raportează următoarele în legătură cu evenimentele de la 1 iulie 1940:

«Din investigațiile făcute de mine personal, precum și din informațiile primite de la Garnizoană și din registrele Stării Civile, rezultă că, în ziua de 1 iulie 1940, au fost împușcați 52 de evrei.

Factul s-a petrecut în împrejurările următoare:

În ziua de 1 iulie 1940, se făcea în cimitirul creștinesc înmormântarea rămășițelor pământești ale căpitanului Boroș, iar evreii erau la cimitirul lor și înmormântau pe un ostaș evreu.

La un moment dat, s-a auzit o detonătură de armă, urmată de o salvă. Asistența, fiind la înmormântarea unui ofițer, a crezut că este salvă de onoare dată ofițerului căzut la datorie; dar focurile începură să se înnulțească și atunci, dându-și seama că nu e o simplă salvă, s-a produs o panică de nedescris, lumea crezând că au venit rușii. [...]

[...] Mai târziu s-a observat că, în realitate, focul fusese deschis de niște soldați din Grupul 3 Grăniceri și 8 Artilerie, care se retrăgeau din regiunea Herței, umiliți și batjocoriți de evreii

²⁵ *Idem*, p. 57.

din Herța, și, ca răzbunare, au început să tragă în evreii de la cimitirul evreiesc. Probabil că fusese oarecare înțelegere între soldați, deoarece focul s-a întins imediat la periferia de NV a orașului, soldații pătrunzând prin casele evreiești și împușcând tot ce erau prin ele.» ('Martiriul evreilor din România, 1940-1944. Documente și mărturii', Centrul pentru studiul istoriei evreilor din România; Hasefer, București, 1991, p. 25.)

Lipsa de coordonare a guvernului și a instituțiilor militare și civile românești, evitarea comunicării crudului adevăr, transmiterea în schimb cu bună știință a unor zvonuri, care nu aveau nimic comun cu realitatea, au contribuit la crearea unei atmosfere nocive în rândurile militarilor români, umiliți și demoralizați. Sentimentul abandonării și slăbiciunea unor cadre din conducerea militară, după incidentele de la Herța, au culminat cu manifestările primitive și criminale de la Dorohoi.

Din păcate, în felul acesta se deschidea seria pogromurilor și a nelegiuirilor care urmau să se petreacă: instalarea fascismului, a războiului ce a culminat cu înfrângerea noastră și cu instalarea comunismului în România.”²⁶

Și iată cum este relatat acest eveniment într-o „comunicare științifică” din anul 2000:

„Într-adevăr, la punctul Herța, județul Dorohoi, au avut loc numeroase incidente cauzate de depășirea liniei demarcaționale de către trupele sovietice. Un locotenent și un caporal român au fost împușcați de evreii din Tg. Herța, iar comandantul unității de cavalerie din oraș a dat ordin de tragere, înregistrându-se morți și răniți de ambele părți, inclusiv printre evrei.”²⁷

²⁶ *Idem*, pp. 58-59.

²⁷ Cornel Gradi: Limes 3-4/2000 p. 9; document din Arhivele de Stat, Poliția Buzău, dosar 15/1940, v.f. 151.

Afirmăm că „evreii din Tg. Herța au împușcat un locotentent și un caporal român” (caporalul român fiind, probabil, Iancu Solomon) nu mai are nevoie de comentarii. Dacă s-ar fi înregistrat și alți morți, dintre militari, numele lor ar fi fost menționate în documente. Ca martor ocular al acestor evenimente, confirm că în Tg. Herța nu s-au înregistrat atunci niciun fel de alte victime evreiești.

Folosind un raport întocmit, probabil, de un ofițer frustrat de evenimentele care au avut loc și fără a-l confrunta cu alte documente (precum jurnalul regimentului care a participat la evenimentele din Herța), a fost elaborată o lucrare „științifică”, ce transmite eronat faptele din localitatea respectivă și care nu face decât să continue instigarea la ură, începută cu atâția ani în urmă.

Dar inadvertențe s-au mai strecurat și în alte „relatări”.

Vladimir Murafa, împușcat la Sorocea în fața statuii generalului Poetaș, este regăsit viu și nevătămat, fiind enumerat printre participanții la un parastas oficial la mănăstirea Antim, în toamna lui 1940.²⁸

Preotul catolic (Georg Goebel) este regăsit într-o monografie editată de Asociația germanilor bucovineni, repatriați în toamna anului 1940 în Reich, și a decedat acolo, în 1955.²⁹

Protopopul din Nisiporeni, Ion Drăjinschi, și preotul Gheorghe Foteșcu, din Tighina, nu au fost uciși de către evrei, fiind citați în presă ca participanți la diverse pomeniri și ceremonii religioase la București, în toamna lui 1940.

Referitor la steaua cu 6 colțuri de pe brasardele roșii, este necesar să precizăm adversitatea comuniștilor față de evreii sioniști (cei ce doreau realizarea unui stat evreu), așa încât e foarte probabilă confuzia cu steaua cu 5 colțuri.

Și totuși persistă acest tip de întrebare: au participat evreii din Basarabia și Bucovina de Nord la acțiunile antiromânești în timpul retragerii din vara anului 1940?

De la început este cazul să precizăm că generalizarea, la nivelul unei populații, a unor fapte săvârșite de unii indivizi transformă un adevăr la nivelul individului în minciună la nivelul populației respective.

Care ar putea fi însă explicația pentru atitudinea – dacă nu ostilă, cel puțin neprietenoasă – față de autoritățile române, a unei importante părți a populației din aceste provincii?

Cu referire la acest subiect, iată un extras din scrisoarea lui Iuliu Maniu, adresată marelui Antonescu, pe 18 iulie 1941:

[...] *Cele două provincii au fost inundate de funcționari din regat, necunosători ai oamenilor de acolo; aceștia s-au prefăcut în adevărați satrapi ai populației și au stărnit numeroase nemulțumiri. Au fost, desigur, și oameni de treabă între cei veniți, dar cei răi au compromis și pe cei buni. Ei au fost aceia care au făcut ca denumirea de regăleni să devină odioasă și, timp de două decenii, provinciile, în bună parte, s-au înstrăinat, în loc să se închege sufletește complet cu țara. [...]*³⁰

Iar Alex Mihai Stoenescu arată: „*Dorința de obiectivitate mă obligă să precizez că, dintre cei «dispăruți» (menționați în marile pierderi suferite la retragerea din 1940 – n.n.), au fost descoperiți, în 1941, un mare număr de dezertori.*”³¹

³⁰ Gh. Buzatu, Iași, B.A.I., 1990, p. 265.

³¹ Alex Mihai Stoenescu: „Armata, maresalul și evreii”, Editura RAO Intern. Publish. Co., București, 1998, p. 115.

²⁸ Mihai Pelin: „Legendă și adevăr”, Editura Edart, București, 1994, p. 87.

²⁹ *Idem*, p. 109.

Există oare vreo legătură între analiza lui Maniu și constatările lui Alex Mihai Stoenescu? Eu cred că da.

În ce-i privește pe evrei, la situația generală s-au adăugat și problemele create de antisemitismul legiferat, inaugurat de guvernarea Goga-Cuza (29 decembrie 1937 - 10 februarie 1938) și continuată sub dictatura regală a lui Carol al II-lea. Este și motivul pentru care unii tineri evrei (și aceștia foarte puțini, raportat la totalul populației evreiești) au căzut sub influența comunistă. Visul de a fi și de a trăi ca oameni egali cu toți ceilalți, trântit de „internaționalismul comunist”, a fost plătit scump de mulți dintre ei. Partea proastă este că a fost plătit și de cea mai mare parte a evreilor care nici măcar n-au avut parte de plăcerea de a visa.

Prin planurile de evacuare din mai 1940, cu titlurile de cod „Tudor” și „Mircea” – planuri secrete, dar cunoscute de toată lumea –, le era interzisă evreilor posibilitatea de a se refugia din aceste teritorii. Puține au fost prevederile din aceste planuri, care au putut fi aplicate. Interdicția a fost însă aplicată.

Iată și un document în acest sens:

NOTĂ TELEFONICĂ³²

de la 21263 40, iunie 28

BIROUL STATISTIC MILITAR IAȘI

A se lua măsuri la punctele de trecere peste Prut, pentru trierea populației ce vine din Basarabia.

Se permite în primul rând trecerea populației de origine română din Vechiul Regat, apoi populația română din Basarabia, apoi minoritarilor.

³² Comisia Internațională pentru Studierea Holocaustului în România, „Documente”, Editura Polirom, Iași, 2005; Doc. 9, AMR, fond Microfilme, rola 1078, c0572.

*Nu se permite trecerea nici unui evreu.
Atenție deosebită la punctele de trecere, ca să nu se strecoare
nici un străin.*

ȘEFUL BIROULUI STATISTIC MILITAR

Li Colonel Palade

28 iunie 1940

Ce trebuiau să facă evreii? Să aplaude că le era interzisă posibilitatea de a alege? Oricum, aceasta explică de ce printre refugiați au fost atât de puțini evrei.

Zvonurile transformate în informații, inducerea ostilității și chiar a urii față de întreaga populație evreiască au făcut uitate lipsa de pregătire și de echipament a armatei, erorile clasei politice, care au condus la situația din vara anului 1940, demonstrând totodată cât de eficientă este manipularea maselor.

Încercările de a prezenta chiar și acum aceste „acțiuni” drept acte de război, în condițiile în care există dovezi clare că s-a acționat conform ordinelor, pentru „purificare etnică”, pentru „curățarea terenului”, sunt încercări de a justifica crime de război, comise de o armată în plină ofensivă împotriva unei populații civile neînarmate.

Iată și câteva extrase prezentate de Alex Mihai Stoenescu, privind „acțiunile” unei unități militare.³³

Din raportul Regimentului 6 Vânători – 20 iulie 1941:

a. „La Sculeni, când regimentul era pe poziție, tot timpul se semnaliza din Tg. Sculeni cu rușii, iar rezultatul era că toate măsurile luate cu caracter operativ erau stingherite de artileria rusă. Mai mult, am avut ofțeri, subofițeri și soldați care, în loc să

³³ Alex Mihai Stoenescu, „Armata, mareașalul și evreii”, Editura RAO Intern. Publish. Co., București, 1998, pp. 291-292.

moară la datorie, au fost împușcați mișelește, pe la spate, din case și grajduri, de evrei. Pentru a putea preveni această stare de lucruri, am ordonat căpitanului Stihî Ioan, ofițerul informator, să aresteze și să execute pe toți evreii din Sculeni."

b. „Când Batalionul 1 din acest regiment a ajuns la Gura Căinari, s-au prins un număr de 50-60 de evrei care erau grupați la marginea de vest a satului. Duși de către locuitorii din sat, s-au găsit asupra acestor evrei arme și grenade de proveniență rusă, motiv pentru care am ordonat executarea lor imediat."

c. „În satul Mărculești, pe când compania căpitanului Oțel înainta în avangardă, a fost înconjurat de armata rusă împreună cu cca 300 evrei civili și înarmați, producând acestei companii pierderi dureroase și chiar pierderea cpt Oțel Vasile, care a fost rănit, prins de evrei, și a cărei situație astăzi nu o mai cunoaștem. Când s-a cucerit satul Mărculești, s-a prins un grup de 400 de evrei, băbăți și femei, din care cca 80 erau răniți, fapt care dovedește că au luptat contra noastră, nefiind în uniformă. Și de data aceasta am ordonat execuția lor în masă."

Am trecut și eu, copil fiind, prin asemenea evenimente.

Și la Herța, după intrarea trupelor române, au fost executați, fără niciun fel de criterii, 132 de evrei. Nu știu ce scrie în raportul regimentului ce a trecut prin Herța, dar, citind extrasele din A. M. Stoenescu, am rămas stupefiat. Să acuzi niște civili că s-au înarmat și au atacat o armată victorioasă, când armata inamică este într-o retragere precipitată, și să raportezi de fiecare dată lichidarea cu succes a acestor civili prin „ordin de execuție în masă", iată o performanță în modul de a comunica eşecurilor superioare: „misiune îndeplinită". „Acțiunea de răzbumare", de „curățare a terenului" a fost aplicată.

Ea a fost urmată de deportarea evreilor din Bucovina de Sud și din județul Dorohoi, teritorii care n-au fost niciodată sub ocupație sovietică.

În euforia primelor succese, purificarea etnică a început să fie extinsă. Și așa cum o atestă documentele existente, în situația în care nu s-ar fi schimbat cursul războiului, aplicarea „purificării" ar fi fost continuată.

CAUZA reală a cedării teritoriilor românești din răsărit, pactul încheiat de Germania nazistă cu URSS, a devenit MARELE ALIAT GERMAN. EFECTUL este cunoscut: exterminarea în masă a evreilor. Și este trist că azi, diferiți așa-zisi „formatori" de opinie, în frunte cu Paul Goma, transmit o imagine falsă a situației din acea vreme.

Pentru mine, mareșalul Ion Antonescu este un erou care a luptat pentru dezrobirea unor ținuturi românești, cotropite în răsărit, un mare patriot care a luptat pentru binele României. Atitudinea pe care a avut-o față de evrei nu-i poate șterge meritele, nu-l poate șterge din istorie. De ce vă opuneți recunoașterii acestor merite?

A te opune recunoașterii unor merite – în special istorice – este într-adevăr absurd. Problema care se pune este dacă meritele de care vorbești sunt reale sau sunt doar un mit. Și mă refer la „meritele” pe care și le-a câștigat față de România și față de români.

Într-o scrisoare de răspuns adresată de mareșalul Ion Antonescu,³⁹ în martie 1941, liderului PNL, C.I.C. Brăianu, în care combate „*recomandarea categorică*” a acestuia, „*de a nu angaja armata română în operațiuni militare alături de puterile axei, oricare ar fi făgăduielile ce ni s-ar face*”, găsim și următoarea afirmație: „*Bună sau rea, o politică nu se poate judeca decât după rezultatele ei*”. Și aici trebuie să-i dau dreptate lui Ion Antonescu.

Rezultatul politicii duse de el a fost un dezastru pentru România. Angajarea țării în război (contrar sfaturilor lui Brăianu), trecerea trupelor peste Nistru (contrar sfaturilor lui Maniu⁴⁰), pierderile foarte mari în oameni pe frontul de răsărit.

³⁹ Gh. Buzatu, „Mareșalul Antonescu în istoria României”, vol. 1, Iași, B.A.I. 1990, pp. 196-200.

⁴⁰ *Idem*, pp. 260-267.

petrolul și alte materii prime livrate Germaniei la prețuri de nimic și rămase și acelea neachitate, urmate de „ocupația” sovietică și de despăgubirile de război, care au trebuit plătite – acesta a fost prețul enorm plătit de România pentru „meritele” politicii duse de Ion Antonescu.

Iată un extras dintr-un memoriu înaintat lui Hitler de același Ion Antonescu, privind „contribuția României la război până la începutul anului 1943”, care confirmă aceste „merite”.

Memoriu adresat de mareșalul Ion Antonescu lui Adolf Hitler, cu ocazia vizitei din 10-11 ianuarie 1943

[...] Încercător în cuvântul leal al Excelenței sale, Führer-ul Adolf Hitler, în acțiunea diplomatică și lămuririle date de dl ministru von Ribbentrop, neamul românesc și-a respectat cuvântul.

Pierderile suferite de poporul român în acest război sunt foarte mari: 286.000 (morți, dispăruți, invalizi și improvori pentru front).

Numărul celor scoși din front: (răniți etc.) este de 370.206 și anume:

– 12.750 ofițeri scoși din front: din aceștia, 9.718 definitiv pierduți (morți, dispăruți, neîntrebuițabili);

– 8.093 subofițeri scoși din front: din aceștia, 6.365 definitiv pierduți (morți, dispăruți, neîntrebuițabili);

– 349.363 trupă, din care 270.249 definitiv pierduți (morți, dispăruți, neîntrebuițabili).

România a avut în permanență angajate, de la 1941 și până azi, pentru front, circa 32 de divizii, adică întreg potențialul său militar.

De asemenea, România a angajat armament și material variind între valoarea a 35-40 de divizii și a pierdut definitiv material și armament de valoarea a 25 de divizii.

Graficele alăturate acestui memorandum înfățișează pierderile românești și situația gravă a armatei române.

În aceeași vreme, România a respectat angajamentele sale economice.

România a dat Axei, între 1940-1942, un export de 8.285.185 tone de petrol, din care Germaniei singure i-a dat 6.135.252 tone de petrol.

Comerțul său exterior este azi aproape exclusiv al Axei și în majoritate al Germaniei.

Graficele cuprinzând tablouri sinoptice și o notă asupra contribuției economice – pe lângă notele remise anterior și acelea depuse la Marele Cartier General, de către vicepreședintele Consiliului de Miniștri, la 22 septembrie 1942 – arată că România:

- nu numai că și-a amenințat cu epuizarea rezervele de petrol, printr-o producție intensivă;

- nu numai că a finanțat pentru Germania acest export ajungând la inflație;

- dar a și suferit pierderi de peste 35 miliarde lei prin aceste livrări de petrol la prețurile antebelice, nici măcar la prețurile prevăzute de Oil-Pakt.

Guvernul regal român solicită o examinare amănunțită a acestei situații și înțelegerea jertfei sale economice.

De asemenea, România, deși nu avea inițial decât obligațiunea de a da 100 milioane lei lunar pentru misiunea militară, a fost totuși silită, prin cereri succesive, începute în faza premergătoare a războiului cu Rusia, să finanțeze cu 35 miliarde lei nevoile armatei germane intrate pe teritoriul său. Și aceasta fără nici o convenție sau garanție – care de doi ani se discută.

Din această cauză s-a provocat o stare de inflație gravă în România.

În sfârșit, România și-a respectat până la maximul puterilor sale exporturile de animale, cereale și alte articole de export, contul de clearing germano-român ajungând azi să acuze un sold creditor pentru România de peste 500 milioane RM (peste 30 miliarde lei).

În aceeași vreme, exporturile germane spre România au scăzut – și au fost făcute pe un preț ridicat –, deși 87% din comerțul exterior al României spre Germania este format de petrol care a rămas fixat pe prețul dinainte de 1940, cu neînsemnate adăugiri conform Oil-Pakt-ului.

România a primit numai materii prime care, cele mai multe, au intrat în fabricarea de armament care a mers pe câmpul de bătălie și s-a pierdut.

În afară de aceste pierderi datorate războiului, care trec de 250 miliarde lei, România a pierdut peste 35 miliarde lei din executarea Oil-Pakt-ului, prin nerespectarea condițiilor acestuia de către Germania, în privința prețului armamentului și a volumului livrărilor.

Deși fusese convenit ca armamentul livrat României după 1 ianuarie 1942 și destinat exclusiv Rusiei să fie trecut într-un cont aparte, care urma să fie lichidat la sfârșitul războiului, dar nu în sarcina României, totuși s-au cerut României bonuri de tezaur de garanție, care au fost transformate în negociabile, iar în planul de echilibrare al balanței comerciale se propune introducerea amuțițiilor pentru aceste împrumuturi, ceea ce nesocotește principiile anterior stabilite pentru creditele de armament.

România,

- continuând să intensifice producția de petrol numai în interesul german și al războiului;

- să vândă petrol pe un preț redus;

- să finanțeze nevoile militare germane de circa 6 miliarde

anual, pe lângă circa 1 miliard și jumătate lei cereri noi pentru unitățile aviației (recent formulate);

— și continuând, în același timp, să nu primească decât armament, foarte puține mărfuri, o cantitate redusă de aur, devize și participațiuni și, în loc de mărfuri care să-i înlesnească absorbția monedei de pe piață, numai materii prime de fier, merge sigur la o gravă criză economică a producției, iar inflația în care a intrat, ca urmare a finanțării nevoilor germane, amenință cu dezechilibrul întregului aparat al statului și ordinea sa socială.

Grafecele și memorandumul economic și financiar alăturate dovedesc această primăjdie.

Mareșalul Antonescu și guvernul regal român au nestrămutata convingere că această situație poate fi înțeleasă: că România trebuie să fie ajutată și că, la lealiitatea contribuției sale și a cuvântului respectat, trebuie să urmeze înțelegerea Führer-ului și sprijinul Marelui Reich German, prin examinarea serioasă a situației sale economice și financiare.⁴¹

Se pune problema dacă, în perioada respectivă, mareșalul avea vreun spațiu de manevră, vreo alternativă la politica pe care a adoptat-o. Documentele vremii arată că a avut la dispoziție o asemenea alternativă, că avea promisiunea recăpătării teritoriilor pierdute în răzărit, fără vărsare de sânge românesc, folosind în acest scop doar petrolul și celelalte materii prime de care avea nevoie mașina de război germană. Și tot aceste documente mai arată lipsa dorinței Comandamentului armatei germane, a lui Göring și a lui Hitler, de a asocia armata română la războiul contra URSS-ului. Nu

⁴¹ V. Arimia, I. Ardeleanu, Șt. Lache (coordonator științific, dr. Florin Constantiniu): „Antonescu-Hitler, corespondență și înălniri inedite, 1940-1944”, Editura Cozia, 1991, vol. II, pp. 11, 12, 13.

mai rămănea decât ca această „dorință” să fie valorificată. Dar, pentru aceasta, trebuie să fii cu adevărat un om politic.

Iată unele extrase care confirmă cele expuse:

a. În memoriile de război ale generalului Franz Halder, șef de stat major, cu referire la Constătuirea de la Marele Cartier General din 17 martie 1941, ținută în prezența lui Hitler, găsim:

[...] De la români nu ne putem aștepta la nimic [...]. Antonescu și-a mărît armata de uscat, în loc s-o micșoreze și s-o îmbunătățească. Soarta marilor unități operative germane nu poate fi pusă în dependență de fermitatea marilor unități românești.⁴²

b. MINISTERUL AFACERILOR STRĂINE 162

NOTĂ

ASUPRA CONVORBIRII AVUTE

în ziua de 28 august 1942

de D. M. Antonescu, vice-Președintele Consiliului,

asistat de D. Guvernator Alexeanu,

cu D. General Roitkirchen

la Președinția Consiliului de Miniștri

[...] la întrevăderea avută cu Reichsmareșalul Göring, în ianuarie 1941, ni s-a spus categoric că armata română nu este de

⁴² Franz Halder, „Memorial de război”, Editura Politică, București, 1972, p. 139.

dori să participe la război, socotind-o oarecum nepregătită și că soldatul român va face mai bine să stea acasă și să se ocupe ca soldat economic cu asigurarea armatei.

Noi am răspuns categoric Reichsmarșalului Göring că România refuză ca să primească oricare din provinciile ei, și Bucovina și Basarabia, dacă nu le va lua în focul luptei și dacă sângele românesc nu va curge pentru ca să spele onoarea Neamului și să cimenteze pentru vecie dreptul nostru asupra Bucovinei și Basarabiei. [...]

[...] Când trupele noastre au ajuns la Nistru și când, după bătălii strălucite, Bucovina și Basarabia au reîntreat în patrimoniul național.

Marșalul Antonescu a comunicat Führer-ului Germaniei că Țara Românească este loială și că ea înțelege să continue mai departe războiul pentru stărpirea definitivă a dușmanului atât de periculos de la răsărit.

Nu a fost nici o înțelegere cu acea ocaziune în privința participării României la războiul peste Nistru. Nu s-a luat nici un angajament, nici dintr-o parte, nici dintr-alta, ci încrezători în cuvântul Führer-ului, am făcut un război de onoare [...].

[...] Dealtminteri România, în ultima vreme, a făcut pentru război sacrificii extraordinare și în special pentru continuarea lui.

A dat o cantitate imensă de petrol, numai în ultimele luni a dat 560.000 tone de petrol.

La cererea Germaniei, România a dat rezervele de benzină ale aviației noastre.

Tot ceea ce a prisosit în țară, ca posibilități de aprovizionare, a fost dat Germaniei.

Germania datorează astăzi României 22 miliarde lei. [...]⁴³

⁴³ Jean Ancel: „Documents Concerning the Fate of Romanian Jewry during the Holocaust”, vol. IX, The Beat Klarfeld Foundation.

c. **Consemnarea discuției dintre Führer și generalul Antonescu, la München, în ziua de 12 iunie 1941.**

(Consemnată de Paul Schmidt, interpretul lui Hitler)

[...] După cum el (Antonescu) a mai declarat deja cu prilejul unor vizite anterioare, poporul român ar fi gata să mărșăluiească până la moarte alături de axă, deoarece are o încredere absolută în simțul de dreptate al Führer-ului. Poporul român și-a legat istoria de cea a Germaniei [...]. El știe că sarcina de primă urgență este de a termina războiul și că, pentru terminarea războiului, ar trebui un pas foarte serios în Răsărit. El a venit pentru a pune la dispoziția Führer-ului, pentru realizarea acestui pas, toate forțele auxiliare, militare, politice și sociale ale României.

Referitor la marile evenimente care se apropie, el (Antonescu) și-a reorganizat forțele armate și și-a dezvoltat resursele economice și financiare. [...]

Contrar practicii engleze, el (Führerul) nu l-ar ruga pe Antonescu să-i acorde sprijin.

[...] La o remarcă a Führer-ului, că el se întreabă dacă România ar urma chiar din primele zile să colaboreze la acțiunea împotriva Rusiei sau dacă o rămânere a României în afara conflictului n-ar determina rușii la o anumită reținere față de teritoriul românesc, Antonescu a răspuns că el însuși dorește să lupte din prima zi. Rușii vor bombarda zonele petrolifere și în cazul unei neagresiuni inițiale din partea României și „România nu i-ar ierta lui Antonescu niciodată dacă ar lăsa armata română cu arma la picior, în timp ce trupele germane ar fi în marș prin România împotriva rușilor”. [...]⁴⁴

⁴⁴ V. Arimia, I. Ardeleanu, St. Lache (coordonator științific, dr. Florin Constantin), „Antonescu-Hitler, corespondență și întâlniri inedite, 1940-1944”, Editura Cozia, 1991, vol. II, pp. 93-107.

Convins de invincibilitatea Reich-ului hitlerist, Ion Antonescu a implicat România în conflagrația mondială, contrar sfaturilor primite (chiar dacă nici măcar nu le-a cerut) de la oameni politici cu experiență.

Chiar și sub aspect militar, analiza lucidă a raportului de forțe a fost înlocuită cu presupuneri, iar posibilitățile reale, cu dorințe.

Iată un extras din stenograma ședinței Consiliului de Miniștri, din 5 septembrie 1941:

1941, septembrie 5 Ședința Consiliului de Miniștri cu guvernatorii⁴⁵

[...] *DL mareșal Ion Antonescu, conducătorul statului:*

Domnilor miniștri, datorită cauzelor pe care le cunoașteți, absența mea a fost destul de îndelungată. Războiul a durat mai mult decât ne-am așteptat cu toții, în ceea ce privește participarea noastră în această luptă. Aceasta datorită faptului că rușii au fost mult mai bine pregătiți decât îi credeam [...].

Rezultă că, la rici 2,5 luni de la declanșarea conflictului, strategul recunoaște că a apreciat greșit. Era însă prea târziu. În continuare, trupele române au ajuns până la cottul Donului, Stalingrad, Caucaz, iar după dezastrul de la Stalingrad au fost învinuite de nemți că, prin sectorul lor, a fost spart frontul și s-a realizat încercuirea. Modul umililor în care au fost tratați militarii români este evidențiat într-o scrisoare adresată de Ion Antonescu feldmareșalului von Manstein.

Scrisoare a mareșalului Ion Antonescu către feldmareșalul von Manstein (din Buc., 9 decembrie 1942)

Domnule Feldmareșal

[...]

1. România și-a oferit aproape totalitatea forțelor ei armate, [...]. Nimeni nu ne poate cere altceva decât ceea ce noi consimțim a da, între Germania și România neexistând până la această dată nici o convenție, nici politică, nici militară.

[...]

3. Forțele românești și eșalonul II au fost promise comandamentului suprem german în timpul grelei crize prin care a trecut armata germană pe frontul de est, în iarna trecută. Am cerut în schimb numai ca unitățile românești să fie dotate la fel cu cele germane și să fie transportate pe calea ferată în apropierea frontului. S-au făcut promisiuni, dar nu au fost respectate.

– trupele românești ale armatei a 3-a au făcut 500-600 km pe jos, pentru a ajunge pe front, în timp ce trupele germane au fost duse la liniiile cap de cale ferată [...];

– hrana, materialele de fortificații, carburanții, munițiile, materialele necesare instalării defensive etc. nu au ajuns niciodată să atingă măcar cifra promisiunilor, necum a nevoilor reale [...].

[...]

5. Reușita ofensivei rusești nu se datorește deci lipsei de eficiență a armatelor a 3-a și a 4-a române, ci neprevederilor Comandamentului Grupului de Armate B, unei alegeri meșteșugite din partea rușilor a zonelor de atac și concentrării masive de forțe în cel mai strict secret.

[...]

7. [...] Sunt informat, în ultimul moment, că soldați de-ai mei care au luptat ca niște bravi sunt acum împușcați de soldații D-vs în încercuirea de la Stalingrad.

⁴⁵ A.S.B. Fond P.C.M. – Cabinet, dosar 476/1941, filele 107-109, din L.B. – stenograme.

[...] De asemenea, mi se raportează că trupele române aflate sub comandament german sunt supuse unui tratament neomenesc [...].

8. [...] *Mai sunt informat că unitățile germane iau fără nici un scrupul [...] caii serviciilor noastre și îi trec în al lor, lăsând pe cele ale noastre în drum [...]; în sfârșit, sunt informat, domnule mareșal, că domnul Holdt se poartă cu comandamentele noastre cu o brutalitate inadmisibilă [...].*⁴⁶

Iată de ce, pentru noi (și probabil pentru mulți dintre cei care au supraviețuit încercărilor și umilințelor de pe frontul de est), mareșalul Ion Antonescu a fost un dictator care a avut un rol nefast asupra destinului României. Ca orice om, a fost alcătuit din bine și din rău, iar acțiunile sale reflectă această complexitate a personajului. El rămâne în istorie, chiar numai și prin consecințele dramatice ale acțiunilor sale, plătite de o țară întreagă în generații succesive.

Dar cei care luptă pentru a-l transforma într-un „model” îi atribuie calități pe care, din păcate, nu le-a avut și viața (sau vor să uite) că, luptând pentru instaurarea unui astfel de mi, își exprimă (conștient sau nu) nostalgia pentru dictatură.

Prin cele prezentate, am încercat să sintetizez „meritele” reale ale mareșalului Antonescu. Nu numai că nu ne opunem, dar considerăm o datorie față de memoria suferitorilor de mii de victime ale acestor „merite” – români, evrei, tromi – să luptăm pentru cunoașterea și recunoașterea lor. A adevăratelor merite și nu a miturilor sau a legendelor.

⁴⁶ V. Arimia, I. Ardeleanu, St. Lache (coordonator științific, dr. Florin Constantiniu), „Antonescu-Hitler, corespondență și întâlniri inedite. 1940-1944”, Editura Cozia, 1991, vol. I, pp. 199, 203, 204.

Are poporul român vreo vină pentru ce li s-a întâmplat evreilor în timpul Holocaustului?

Pe parcursul unei istorii de mii de ani, poporul evreu a avut parte de nenumărate învinovățiri colective, dacă n-ar fi să amintim decât de decizia, omoruri rituale, otrăviri de fântâni și răspândire de boli contagioase, ajungându-se, în prima jumătate a secolului al XX-lea, să fie învinovățit chiar și pentru faptul că „există”.

Memoria colectivă a poporului evreu, care a reținut toate aceste episoade, respinge tendința de învinovățire colectivă. Instituirea titlului de „Drept între popoare”, de Institutul Yad Vashem din Ierusalim, pentru neevreii care, riscându-și propria viață, au salvat viețile unor evrei în perioada Holocaustului, demonstrează și subliniază responsabilitatea individuală pentru tot ceea ce faci, în bine sau în rău.

Un exemplu în acest sens îl constituie Traian Popovici, fostul primar al orașului Cernăuți, care a salvat de la moarte mii de evrei. Reproducem un fragment din „Spovedanie” (de Traian Popovici):

„În ce mă privește, dacă m-am învrednicit de această țară de a nu ceda curentului, de a mă împotrivi lui, de a fi stăpân pe voiața mea, de a înfrunta pe cei mari, de a fi cu adevărat om, nu e meritul meu. E meritul tuturor generațiilor de popi din care mă trag și care m-au învățat ce e iubirea de oameni, e meritul tuturor profesorilor de la liceul din Suceava, care m-au crescut în lumina frumoaselor virtuți ale clasicismului și mi-au plămădit sufletul la căldura umanității care, neobosită, cizelează pe om și-l diferențiază de brută.”

Sau „Chemarea pentru salvarea evreilor”, pe care a lansat-o episcopul greco-catolic Iuliu Hossu, la data de 2 aprilie 1944, privind situația evreilor din nordul Transilvaniei:

„*Chemarea noastră se îndreaptă către voi toți, venerați frați și preaiubiți fii, să-i ajutați pe evrei. Nu numai cu gândul, dar și cu jertfa voastră, știind că azi nu putem face lucru mai bun decât această creștinească și românească ajutorare, din cândă iubire omenescă. Prima preocupare a ceasului de față să fie această acțiune de ajutorare.*”

Lată de ce „învinovățirea colectivă” a poporului român pentru cele întâmplate în timpul Holocaustului ar fi un nonsens.

Responsabilitatea este directă și aparține marelui Antonescu, guvernului pe care l-a condus, autorităților civile și militare și unor indivizi care au răspuns „chemărilor” și au participat direct la aplicarea politicii de exterminare a evreilor în timpul celui de al doilea război mondial.

De altfel, învinovățirea colectivă este un nonsens nu numai sub aspect juridic, ci și sub aspect științific. Variabilitatea în cadrul fiecărei populații este percepută de fiecare dintre noi. Și faptul că suntem diferiți nu ne împiedică să comunicăm între noi, să folosim diferențele dintre noi pentru completări reciproce în diferite acțiuni.

Trăim, iubim, contribuim la realizarea generației următoare, care, la rândul ei, prezintă un grad mai mare sau mai mic de variabilitate. Suntem, fiecare populație în parte și umanitatea în ansamblul ei, o întruchipare vie a unității în diversitate.

Și aceasta pentru că legile biologice sunt legi statistice, în care succesiunea generațiilor reprezintă un lanț continuu de extrageri de probe din probe, producerea unui individ putând fi echivalată cu o singură extragere întâmplătoare. Cu alte cuvinte, fiecare dintre noi este produsul „alegerii” (între partenerii părinți) și

combinatoricii (între factorii ereditari – genele – transmise prin gameți).

Aceasta explică de ce, din miliarde de oameni care trăiesc pe fața pământului, nici unul – nici măcar frații (cu excepția gemenilor monozigoti) – nu se aseamănă în totalitate unul cu celălalt.

În fiecare populație există oameni mai înalți sau mai puțin înalți, mai frumози sau mai puțin frumози, mai inteligenți sau mai puțin inteligenți, iar media populației nu ne spune mare lucru despre individ. Așa încât, în relația cu un om dintr-o anumită populație, ai în față individualitatea (cu defectele și calitățile sale), și nu „etichete”, respectiv reprezentările sau prejudecățile referitoare la populația respectivă.

Cu apariția fiecărui om, o lume își face încercarea. Suntem fiecare dintre noi un „unicat”. Regăsim în fiecare dintre noi acel complex alcătuit din putere și slăbiciune, impulsuri și scopuri, interese și idealuri, vanitate și modestie, alb și negru; și suntem rezultatul acestei lupte între contrarii, care se dă în noi, suntem o reprezentare vie a unității contrariilor. Depinde de ce anume izbândește să iasă la suprafață, în urma luptei ce se dă în noi.

Omul nu este numai destin, el este și liber arbitru; cu alte cuvinte, pe tot parcursul a ceea ce noi numim viață, omul are capacitatea de a alege.

Elementele prezentate arată că, până și sub aspect științific, vinovăție colectivă nu există. În schimb, există în mod clar responsabilitatea individuală pentru acțiunile fiecăruia dintre noi.

**De ce și de unde provine ura celor din jur
(și nu numai a românilor) împotriva evreilor;
cum s-a menținut de-a lungul timpului și cum
de s-a ajuns chiar până la politica de exterminare?**

Întrebarea se referă la un fenomen deosebit de complex, așa încât „răspunsul” implică, de fapt, „răspunsuri”.

a. Voi începe cu un citat din Ion Antonescu:

1941, aprilie 6 Ședința Consiliului de Miniștri⁴⁷

[...]

DI general Ion Antonescu, conducătorul statului:

[...] *va trebui să inspirăm românilor ură împotriva dușmanilor nației. Așa am crescut eu, cu ură împotriva turcilor, jidanilor și ungurilor. Sentimentul acesta de ură împotriva dușmanilor patriei trebuie împins până la ultima extremitate. Înii iau eu această răspundere. [...]*

Cine l-a „crescut”, l-a educat, i-a înșămăntat această ură care a prins și a dat un rod atât de bogat în viitorul mareșal? În mod cert, părinții, bunicii, învățătorii și alți „educatori” au avut rolul lor. Dar și societatea în care s-a format, mentalitatea colectivă a acestei societăți constituie un factor important, adeseori determinant, întrucât a contribuit la „formarea formatorilor”, la „creșterea”, la educarea fiecărei generații de înaintași. Și, mergând

⁴⁷ A.S.B. Fond P.C.M. – Cabinet, dosar 474/1941, fila 65, din L.B. – stenograme.

pe acest fir, ajungem la trecutul îndepărtat, în care strămoșii tuturor etniilor se aflau la stadiul de „homo tribus”. Tribul și oamenii ce-l alcătuiau vedeau lumea ca pe un câmp de bălăie, luptau să-și mențină propriul teritoriu pentru a supraviețui. Așa a apărut frica de necunoscut, frica de străin, marcarea teritoriului, agresivitatea, toate având rădăcini adânci în viața tribală.

b. Diferitele sentimente – de ură, de iubire – sunt legate de viața în societate, de raporturile dintre om și semenii săi în cadrul acesteia. Și aceasta pentru simplul motiv că, genetic, societatea este cauza, iar individualitatea este efectul. Pentru ca să apară „unul” (urmașul), este nevoie de „doi” (părinți). Așa au luat naștere și populațiile umane, care, datorită diferitelor grade de izolare reproducivă și de organizare social-economică, s-au diferențiat între ele.

S-a ajuns astfel la apariția, pe scena istoriei, a diferitelor popoare, cu memorii colective și mentalități diferite și ajungând să realizeze culturi specifice. Și așa cum, în cadrul fiecărei populații, diferențele între indivizi și complementaritatea între acestea permit evoluția normală sau chiar supraviețuirea populației, tot așa și diferențele între populații, între popoare, complementaritatea și posibilitățile de comunicare între acestea sunt „normalul” și permit evoluția și chiar supraviețuirea umanității, în ansamblul ei.

c. Printre popoarele apărute în antichitate se numără și poporul evreu, ajuns azi să reprezinte o identitate care a supraviețuit erei preceștine. Rămăși fără teritoriu, ca urmare a răscoalelor împotriva imperiului roman, răspândiți între celelalte popoare și trecând de la societatea sclavagistă la cea feudală, de la feudalism la capitalism, de la capitalism la socialism (așa cum a fost el),